

Етично Ръководство за Арттерапевти

Асоциация на Българските Арт Терапевти (АБАТ)

Основни етични принципи на професионалната практика по арттерапия

Въведение

Етичното Ръководство на Асоциация на Българските Арт Терапевти (АБАТ), заедно с Етичния Кодекс, осигурява етичната основа за осъществяване на мисията на асоциацията. Основната цел на посочените документи е да защитава обществеността и потребителите на арттерапевтични услуги от вреди, причинени от неетични арттерапевтични практики. Това включва лица, групи, семейства и общности, които са получатели на арттерапевтични услуги от редовни индивидуални и организационни членове, както и асоциирани членове на АБАТ. Това ръководство има отношение и към студенти и обучаващи се в признатите и одобрени от АБАТ обучителни програми и институти.

Членовете на АБАТ следва да се придържат към правилата на Етичния Кодекс и настоящото Етично Ръководство. Това не отменя правното изискване арттерапевтите да спазват преди всичко законовата уредба на Република България (РБ) и съответните институционални разпоредби. При наличие на противоречие между държавни закони и етичните норми на АБАТ, предимство има законовата уредба в РБ.

Принципите на настоящия документ са приобщени от съществуващи етични кодекси от европейски и световни организации по арттерапия, както и съобразени с местните етични принципи на психотерапевтичната практика.

ЕТИЧНА КОМИСИЯ

Етичната Комисия (ЕК) носи отговорност за насърчаване етичната практика и информираност по отношение на етичното поведение на арттерапевтите, членове на АБАТ, студенти и обучаващи се лица, както и обществеността. За тази цел ЕК участва заедно с Управителния Съвет (УС) в разработването, формулирането и разпространението на Етичния Кодекс и Етичното Ръководство. ЕК информира членовете на АБАТ и обществеността за промени и актуализации на съответните документи. Тя се стреми да предпазва обществеността от неразрешено и неетично практикуване на арттерапия в РБ, но може да разглежда етични въпроси на членове на АБАТ само в рамките на своята компетентност като орган на асоциацията.

ЕК стимулира членовете на АБАТ да обсъждат съвместно етични въпроси, за да е налице информираност и актуалност в крак с динамичните общественно-политически промени и събития. Такива обсъждания могат да се провеждат както в рамките на срещи и конференции на АБАТ, така и чрез поверителни запитвания към ЕК. ЕК носи отговорност за спазване принципите на поверителност при запитвания относно съдържанието или самоличността на лицата, които ги отправят.

Увод

Етичният Кодекс на АБАТ за арттерапевти е формулиран в съответствие с основните ценности на човешките права, според които всички човешки същества се третират с уважение към тяхното достойнство. Етиката е условие и основа за изграждане на пълноценно общуване както в живота, така и в професионалната ни общност на арттерапевти. Етичното мислене и поведение на арттерапевтите подлежи на постоянно развитие съобразно надграждащи обучения и интеграцията им в живия практически опит. Етичният Кодекс и Етичното Ръководство представляват основни принципи за етично поведение, но не могат да обхванат всички възможни етични ситуации и казуси, които биха могли да възникнат. Практиките на разумност и почтеност следва да са в основата на мисленето и дейността на арттерапевтите.

Етичното Ръководство служи на практикуващите арттерапевти, студенти и обучаващи се и дава насоки за изясняване на проблемни ситуации, при съмнения в етичната практика. Същевременно то информира обществеността за приетата стандартна етична практика по отношение поведението на арттерапевтите.

Основните ценности, вплетени в етичните принципи, включват следното:

- а. зачитане на достойнството на всички хора, общности и групи, независимо от раса, религия, пол или национален произход, така че равнопоставеност и справедливост да залегнат като принципи във всички професионални взаимоотношения в областта на арттерапията;
- б. задължението да не се вреди при всяко професионално взаимодействие, клинична и консултантска практика;
- в. принципите на откритост, честност и почтеност във всички професионални дейности и комуникация в областта на арттерапията;
- г. принципите на социалната справедливост и равностоеен достъп на потребителите до терапевтични здравни услуги.

ЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ

Етичните принципи представляват етичните идеали, към които арттерапевтите се стремят, и следователно имат пожелателен характер. Те имат за цел да мотивират арттерапевтите да (въз)действат на най-високо етично ниво в своята практика. Те напомнят на арттерапевтите, студентите, супервизорите и преподавателите за задължението им да прилагат оптимална етична преценка по отношение на вземането на

решения при лечението на клиенти/пациенти, както и при обучаване на студенти или консултиране на колеги.

Етичните принципи се прилагат във всички професионални дейности на арттерапевтите, независимо дали става дума за лична комуникация, писмена комуникация, напр. професионални доклади и публикации, телефон, интернет, социални медии и друг вид електронни медии. АБАТ не може да упражнява контрол върху частните дейности на арттерапевтите, които са извън обхвата на този документ. Той призовава арттерапевтите да упражняват разумна професионална преценка и да носят отговорност за действията си във всеки един момент.

I. Отговорност

В своята практика арттерапевтите поддържат най-високите стандарти на професията си. Те поемат отговорност за последиците от действията си и полагат всички усилия, за да гарантират, че работата им е от полза за подобряването на психичното здраве на клиента/пациента.

Чл. 1 Отговорност към клиентите или пациентите

- 1.1. Арттерапевтите уважават личните права на хората, с които работят като право на личен живот, поверителност и избор. Те зачитат достойнството и ценностите на хората и се стремят да опазват и защитават основните права на човека.
- 1.2. Арттерапевтите уважават неприкосновеността и съзнават необходимостта от специфични мерки за опазване на благосъстоянието на отделни лица или общности, чиято уязвимост възпрепятства автономното вземане на решения.
- 1.3. Арттерапевтите осъзнават и уважават индивидуалните, културните и ролевите различия, както и факторите възраст, пол, полова идентичност, раса, етническа принадлежност, култура, национален произход, религия, сексуална ориентация, увреждане, език и социално-икономически статус, когато работят с дадено лице или група. Те се стремят да превъзмогнат предразсъдъци в работата си и не участват съзнателно в дейности, основани на предразсъдъци.
- 1.4. Арттерапевтите осъзнават, че тяхната професионална оценка и действия оказват влияние върху терапевтичното отношение с клиентите и избягват злоупотреба с влиянието си по какъвто и да е начин.
- 1.5. Арттерапевтите поддържат яснота относно различните терапевтични роли между клиента и терапевта, и избягват двусмислието в тези роли. Избягват се лични, социални, семейни и икономически отношения с пациента/клиента, извън основните професионални терапевтични отношения.
- 1.6. Арттерапевтите се стремят да поддържат професионални граници по всяко време.
- 1.7. Арттерапевтите диагностицират, лекуват или консултират само когато имат компетентност за това, определена от тяхното образование, обучение, супервизия и професионален опит.

- 1.8 Арттерапевтът рефлектира върху своите интервенции и контрапреносни реакции по време на терапевтичното взаимодействие. Това се отнася и за създадените произведения на изкуството. Тази рефлексия помага на арттерапевта да овладее всички реакции, които биха могли да попречат на терапията.
- 1.9 Арттерапевтите следва да търсят постоянна супервизия и/или лична терапия, за да гарантират качеството на своята практика. Арттерапевтите, които работят и като супервизори, са отговорни за поддържане качеството на супервизиите си, да търсят консултации или супервизия относно работата си като супервизори.
- 1.10 Арттерапевтите поддържат и развиват качеството на професионалната си практика чрез надграждащи обучения, специализирана литература и/или участие в конференции. Те следва да търсят постоянна супервизия и/или лична терапия, за да гарантират качеството на своята практика.
- 1.11 Всеки клиничен или консултантски проблем може да има етично измерение. Арттерапевтите се стремят да осъзнаят тази възможност.
- 1.12 При поискване от страна на клиентите арттерапевтите следва да предоставят информация относно Етичния Кодекс на АБАТ, националните или международните изисквания за удостоверяване на правоспособност за практикуване, за да се гарантира, че арттерапията се практикува в съответствие със съществуващите закони.
- 1.13 Арттерапевтите си сътрудничат с други специалисти, когато това е част от клиничната практика или е предвидено административно, с цел по-адекватно обслужване на клиента или пациента.
- 1.14 Арттерапевтите насочват потребителите към друг специалист при възникване на конфликт на интереси или в случай, че необходимото лечение надхвърля компетентността и нивото им на образование, квалификация и опит.
- 1.15 Арттерапевтите осигуряват възможно най-добрата работна среда и творчески материали с оглед на безопасността, функционалността, терапевтичните цели и бюджета.

Чл. 2 Отговорност пред професията

- 2.1 Арттерапевтите се придържат към морални норми и принципи за почтеност, които са от съществено значение за изграждането на доверие във всички професионални взаимоотношения. Те се стремят да практикуват честност и правдивост, както и точност във своите теоретични и практични формулировки.
- 2.2 Поддържането на високи стандарти на компетентност е отговорност на всички арттерапевти в интерес на обществото и професията. Арттерапевтите упражняват професията си в рамките на своята компетентност, определена от тяхното образование, обучение, супервизия и опит, както и от действащото национално законодателство.
- 2.3 Арттерапевтите са представители на професията арттерапия и осъзнават важността на спазването на стандартите за грижа и взаимодействие, компетентност и почтеност, както в личен, така и в професионален план.

- 2.4 Арттерапевтите поддържат и развиват качеството на професионалната си практика чрез надграждащи обучения, специализирана литература и/или участие в конференции.
- 2.5 Арттерапевтите уважават правата и отговорностите на своите колеги и участват в дейности за постигане на общи цели.
- 2.6 Арттерапевтите спазват етичните принципи на професията арттерапия, когато действат като членове или служители на организации.
- 2.7 Арттерапевтите се съобразяват с рамките на нормативните уредби и политики, отнасящи се до арттерапията, и участват в разработването на политически промени с цел подобряване достъпа до арттерапевтични услуги.
- 2.8 Арттерапевтите се стремят да допринасят активно за развитието на професията в рамките на работните си задължения или с участие в доброволчески инициативи.
- 2.9 Арттерапевтите се стремят да отделят част от професионалното си време за развитие на професията или професионални дейности срещу малко или никакво възнаграждение или лично благодетелстване.
- 2.10 Арттерапевтите се информират за новости в своята професионална област. Те имат грижата да посещават конференции, семинари, курсове, уебинари и други надграждащи обучения, за да бъдат в крак с времето.
- 2.11 Арттерапевтите участват в научни изследвания, за да подпомогнат теоретичното и методологично развитие на професията.
- 2.12 Арттерапевтите практикуват само в рамките на своята компетентност и обхват на практиката.
- 2.13 Арттерапевтите дават точна информация за своята компетентност, образование, подготовка и опит. Те нямат право да представят на клиентите/пациентите и/или обществеността подвеждаща или невярна информация относно нивото на обучение, професионални си умения, експертиза или опит.
- 2.14 Арттерапевтите нямат право да представят на клиентите/пациентите и/или обществеността подвеждаща или невярна информация относно членство в АБАТ.
- 2.15 Арттерапевтите се застъпват за високи стандарти на практиката и насърчават качествените грижи за психичното здраве на обществото.
- 2.16 Арттерапевтите се стремят да предвидят достатъчно време за подготовка, водене на документация, административни задължения, участие в интердисциплинарни срещи, супервизия и обсъждания по случай.
- 2.17 Арттерапевтите се стараят да осигурят заместник или средства за спешна консултация в тяхно отсъствие, например поради отпуск или заболяване.
- 2.18 Арттерапевтите поддържат връзки с други професии и организации, занимаващи се с творчески и експресивни подходи, които имат общи цели както по отношение на теорията, така и на практиката.
- 2.19 Арттерапевтите си сътрудничат с други специалисти, когато това е клинично или административно показано с цел по-добро обслужване на пациента/клиента. Това може да наложи насочването на пациента/клиента към друг специалист, ако има конфликт на интереси, предубеждение или ако необходимо лечение, надхвърлящо компетентността на арттерапевта.

- 2.20 Поради потенциала си да влияят и променят живота на другите, арттерапевтите полагат разумни грижи, когато оповестяват професионалните си препоръки и мнения чрез публични изявления.
- 2.21 Арттерапевтите не влизат в отношения с клиенти, студенти, стажанти, обучаващи се, супервизори, служители, участници в изследвания или колеги, които са експлоататорски, вредят или унижават по своя характер.

Чл. 3 Отговорност към студенти, стажанти и обучаващи се

- 3.1 Арттерапевтите предават научна и точна информация, когато инструктират лица в супервизия и/или студенти в областта на образованието или по време на стаж/практика.
- 3.2 Арттерапевтите осъзнават влиятелната си позиция на авторитети спрямо студенти, обучаващи се и лица в супервизия, и избягват да се възползват от тяхното доверие и зависимост.
- 3.3 Арттерапевтите се въздържат да влизат в лични, терапевтични или бизнес отношения със своите студенти или супервизирани лица, докато те са под супервизия или обучение. Те се въздържат да супервизират бивши клиенти. Арттерапевтите следва да оставят разумен период от време, преди бивш супервизиран да потърси терапия.
- 3.4 Арттерапевтите предприемат разумни мерки, за да гарантират, че студентите, обучаващите се и супервизирани не предлагат професионални услуги несъответстващи на тяхното образование, обучение и ниво на опит.
- 3.5 Арттерапевтите, провеждащи обучение и/или супервизия на лица, които не са арттерапевти, гарантират, че обучаваните/супервизирани разбират целите, очакванията, ограниченията и получените квалификации, които се различават от официалното професионално обучение по арттерапия.

II. Поверителност

В терапевтичните взаимоотношения арттерапевтите имат основното задължение да зачитат поверителността на информацията, получавана от клиентите/пациентите. Те разкриват тази информация на трети лица само със съгласието на клиента/пациента или на неговия законен представител.

Чл. 4 Поверителност в отношенията

- 4.1 Арттерапевтите са наясно, че поверителните отношения служат като основа за доверието в терапевтичната връзка. Установяването на доверие не е автоматично и трябва да се изгради, особено при клиенти, които са били увредени от ненадеждни и вредни минали отношения.
- 4.2 Арттерапевтите предоставят лечение или консултация на клиентите си в среда, която защитава неприкосновеността на личния живот и конфиденциалността.

- 4.3 Арттерапевтите информират клиентите си за ограничения на поверителността в случаи на непосредствена опасност за живота на клиента или на друго лице, свързано с клиента.
- 4.4 Арттерапевтите разкриват поверителна информация само когато това се изисква от закона при гражданско, наказателно или дисциплинарно дело, произтичащо от такива арттерапевтични услуги. В тези случаи поверителната информация за клиента може да бъде разкрита само ако това е необходимо в хода на това действие.
- 4.5 При консултации с колеги, публикации или представяне на професионални срещи или обучения
- а. Арттерапевтите не разкриват поверителна информация, която може да доведе до идентифициране на лицето, с което има поверителни отношения. Конфиденциална информация може да бъде разкрита само когато арттерапевтите получат предварително писмено съгласие на лицето (или законния представител, в случай, че лицето не е в състояние да даде информирано съгласие) или ако разкриването е задължително по закон.
 - б. В случай на получено съгласие, информацията се разкрива само до степента, необходима за постигане на целите на консултацията, публикацията, презентацията или обучението.
 - в. Създадената рисунка или обект се третира като поверителен документ, който изисква съгласието на клиента или пациента (или законния представител, в случай, че лицето не е в състояние да даде информирано съгласие) за целите на публикуването или представянето му в какъвто и да било формат.
- 4.6 Когато работят с непълнолетни или с други лица, които не могат да дадат доброволно писмено информирано съгласие, арттерапевтите полагат специални грижи, за да защитят интереса на тези лица, и се консултират за тази цел с други свързани със случая лица. При работа с деца, малолетни или непълнолетни, писмено съгласие се иска от родителите, настойниците или попечителите, ако това не е организирано институционално.
- 4.7 Освен ако не е противопоказано, поверителността се обсъжда в началото на взаимоотношенията и след това, когато новите обстоятелства налагат това.
- 4.8 Арттерапевтите защитават поверителната информация, получена от клиентите чрез произведения на изкуството и/или разговори по време на и след лечението.
- 4.9 Арттерапевтите съхраняват документацията за лечението на клиента за разумен период от време след лечението, в съответствие с държавните закони, институционалните наредби, разпоредби и принципите на добра клинична практика. Ако съществуват аудио или визуални записи, те се съхраняват или унищожават по начин, който запазва поверителността.
- 4.10 Арттерапевтите, работещи като супервизори, спазват принципите на поверителността по отношение на проведените супервизии и обвързаните лица.
- 4.11 В своята професионална дейност арттерапевтът работи с лични данни и често с чувствителна лична информация и полага усилия да гарантира спазването на Европейският регламент за защита на личните данни (Общ регламент относно

защитата на данните ([GDPR](#)) в сила от 25.05.2018), както и международния стандарт за управление на сигурността на информацията ISO / IEC [27001](#).

III. Творчество

Арттерапията е професия, която използва визуални и тактилни художествени материали и техники, творческия процес и получените вследствие изображения, като инструменти за насърчаване на личностното развитие и подобряване на благосъстоянието на отделни хора и групи.

Чл. 5 Творчески процес

- 5.1 Арттерапевтите използват своя творчески потенциал и клинични умения, за да придружават подобаващо творческия процес на клиента или пациента.
- 5.2 Арттерапевтите разбират потенциала и ограниченията на арттерапията за приспособяване ѝ към различни условия и/или групи от потребители.
- 5.3 Арттерапевтите уважават и се съобразяват с личните изразни средства на клиента или пациента по отношение на естетиката, процеса и стила на работа.
- 5.4 Арттерапевтите използват артистични подходи като начин за себеизразяване и рефлексия, подпомагайки собствения си опит и психична хигиена извън работата с клиенти или пациенти.

Чл. 6 Произведения на изкуството в арттерапията

- 6.1 Произведението на изкуството, създадено по време на арттерапевтичната практика, е един от компонентите в тристранната връзка в арттерапията, възникваща между терапевт – клиент – изображение.
- 6.2 Както творческият процес, така и създаденият продукт принадлежат към цялостния творчески образ и са форма на себеизразяване и комуникация от страна на клиента/пациента.
- 6.3 Арттерапевтите имат неосъдително отношение относно съдържанието на произведенията и нивото на умения на клиентите и пациентите.
- 6.4 Арттерапевтите са открити, внимателни и любознателни по отношение на творбите на клиентите и влизайки в диалог с тях.
- 6.5 Арттерапевтите разглеждат произведенията на клиентите като форма на защитена информация, поверително досие и в крайна сметка като лична собственост на клиента.
- 6.6 Арттерапевтите предприемат мерки за защита и съхранение на произведенията на клиентите, съобразени с принципите на поверителността.
- 6.7 Само след като клиентът подпише информирано съгласие, творбата може да бъде показана на друг професионалист или снимана за професионални цели.

- 6.8 Арттерапевтите получават писмено информирано съгласие от клиентите или от законните им представители, за да запазят копия или снимки на произведения на изкуството за образователни, изследователски или оценъчни цели.
- 6.9 Арттерапевтите полагат грижи за предпазване на произведенията на изкуството на клиента/пациента от всяка форма на унищожаване от трети лица, независимо дали случайно или умишлено.
- 6.10 Произведенията на клиенти/пациенти не се публикуват в интернет или в други социални медии, тъй като по този начин те не са защитени от изтегляне или копиране от неупълномощени лица.
- 6.11 Произведенията на изкуството на клиентите/пациентите не могат да бъдат снимани от участници в конференции по време на професионални или публични презентации, независимо дали изображенията се представят на екран или са в постерна изложба.
- 6.12 Произведенията на изкуството се съхраняват подобаващо от арттерапевтите за периода на провеждане на арттерапията и следва да бъдат предадени на клиента/пациента при прекратяване на терапевтичните отношения, в съответствие с терапевтичните цели и терапевтичната полза.
- 6.13 Произведението на изкуството се счита за част от клиничното досие и се съхранява от арттерапевта и/или институцията за разумен период от време, съобразен с държавните разпоредби и разумната клинична практика, ако клиентът/пациентът не го вземе при прекратяване на терапията или изписване от институцията.
- 6.14 Арттерапевтите предприемат разумни стъпки за пълна защита на самоличността на клиента и за прикриване на всяка част от творбата или видеозаписа, която разкрива самоличността в професионални публикации или публични презентации.
- 6.15 Арттерапевтите разкриват произведения на изкуството на клиенти на трети страни, членове на интердисциплинарни екипи и супервизори със съгласието на клиента или законните му представители.
- 6.16 Досиетата на пациентите/клиентите, които включват техни произведения на изкуството, се съхраняват и/или унищожават по начин, който запазва поверителността.

Чл. 7 Изложби на произведения на изкуството на клиенти

- 7.1 Когато излагат произведения на изкуството на клиенти, арттерапевтите вземат предвид последиците за поверителността и възможното въздействие върху терапевтичния процес и ги обсъждат открито със своите клиенти/пациенти или техните законни представители.
- 7.2 Арттерапевтите информират клиентите, пациентите или техните законни представители, че поверителността и анонимността по време на изложба могат да бъдат застрашени, въпреки всички усилия за скриване на самоличността и защита на поверителността. От друга страна, клиентът има право да бъде посочен

с името си. В такъв случай арттерапевтът информира клиента за възможните последици от неговия избор.

- 7.3 Арттерапевтите и клиентите обсъждат терапевтичната цел на участието в изложбата. Пример за терапевтична цел може да бъде информирането на обществеността за въздействието и/или ограниченията на медицинските заболявания.
- 7.4 Арттерапевтите предприемат подходящи мерки за защита на изложените творби от неволно унищожаване, вандализъм или кражба.
- 7.5 Арттерапевтите осигуряват подходящи предпазни мерки за изложбата, така че клиентите и техните изображения да не бъдат експлоатирани, представяни погрешно или използвани по друг начин.
- 7.6 При избора на произведения на изкуството за изложба арттерапевтите помагат на клиентите да вземат решения въз основа няколко фактора. Те включват:
 - а. причина(и) за излагането на произведението на изкуството;
 - б. терапевтичната стойност на произведенията на изкуството за клиентите;
 - в. степента на разкриване;
 - г. способността на клиента да понася реакциите на публиката.

IV. Компетентност

Арттерапевтите практикуват само в рамките на своята компетентност и обхват на практиката. Арттерапевтите се застъпват за високи стандарти на практиката и насърчават качествените грижи за психичното здраве на обществото.

Чл. 8 Граници на компетентност

- 8.1 Арттерапевтите упражняват професията си в рамките на своята компетентност, определена от тяхното образование, обучение, супервизия и професионален опит, както и от действащото национално законодателство. Това включва: предоставяне на терапевтични и консултантски услуги, диагностика, лечение и провеждане на научни изследвания.
- 8.2 Ако и когато арттерапевтът осъзнае, че работата с даден клиент надхвърля неговото ниво на обучение и/или компетентност, той насочва клиента към подходящ специалист, който е квалифициран и може да предложи съответните грижи.
- 8.3 Арттерапевтите поддържат яснота относно различните терапевтични роли между клиента и терапевта, и избягват двусмислието в тези роли. Избягват се лични, социални, семейни и икономически отношения с пациента/клиента, извън основните професионални терапевтични отношения.
- 8.4 Арттерапевтът рефлектира върху своите интервенции и контрапреносни реакции по време на терапевтичното взаимодействие. Това се отнася и за създадените произведения на изкуството. Тази рефлексия помага на арттерапевта да овладее всички реакции, които биха могли да попречат на терапията.

- 8.5 При поискване от страна на клиентите арттерапевтите следва да предоставят информация относно Етичния Кодекс на АБАТ, националните или международните изисквания за удостоверяване на правоспособност за практикуване, за да се гарантира, че арттерапията се практикува в съответствие със съществуващите закони.
- 8.6 Арттерапевтите поддържат и развиват качеството на професионалната си практика чрез надграждащи обучения, специализирана литература и/или участие в конференции. Те следва да търсят постоянна супервизия и/или лична терапия, за да гарантират качеството на своята практика.
- 8.7 Арттерапевтите се въздържат от използване на художествени материали, творчески процеси, оборудване, технологии или терапевтични практики, които са извън обхвата на тяхната практика, опит, обучение и образование.
- 8.8 Арттерапевтите разбират потенциала и ограниченията на арттерапията за приспособяване ѝ към различни условия и/или групи от потребители.
- 8.9 Поради потенциала си да влияят и променят живота на другите, арттерапевтите полагат разумни грижи, когато оповестяват професионалните си препоръки и мнения чрез публични изявления.

Чл. 8А Начална и крайна фаза на арттерапията

- 8А.1 В началото на арттерапевтичните занимания арттерапевтът обяснява на клиента какви са очакванията по отношение на отговорността на клиента и терапевта в едно обвързващо терапевтично споразумение. Това включва времевите граници на всяка сесия, честотата на заниманията, правилата в случай на пропуснати сесии, ваканции и други продължителни прекъсвания както и общата продължителност на арттерапията (ако е известна).
- 8А.2 Арттерапевтите с частна практика оповестяват хонорарите си в началото на терапията и уведомяват в разумен срок за всяка промяна на същите.
- 8А.3 Арттерапевтът и клиентът се споразумяват съвместно за реалистични цели на лечението или консултирането за предвидения срок на арттерапията. Определянето на такива цели може да отнеме време, те се преразглеждат периодично и могат да бъдат променени в хода на терапията, за да отговарят на нуждите на потребителите.
- 8А.4 Ако и когато се окаже, че различни ограничения не позволяват постигането на тези цели, арттерапевтът насочва пациента към разумно решение, което може да бъде
- а. преразглеждане на целите
 - б. прекратяване на терапията
 - в. пренасочване към друг специалист
- 8А.5 В терапевтичната връзка както арттерапевтът, така и клиентът могат да инициират прекратяване на отношенията. В крайна сметка арттерапевтът е отговорен за осигуряване на процес на здравословно приключване на отношенията.
- 8А.6 Когато не е възможно арттерапията да бъде разумно завършена за предвидения

срок поради конфликт на интереси или друга ситуация, арттерапевтът насочва клиента към друг квалифициран терапевт.

8А.7 Арттерапевтите помагат на хората да получат други подходящи терапевтични услуги, когато проблемът или лечението са извън компетенциите и опита им.

8А.8 В случай на принудително прекратяване поради външни причини, арттерапевтът ще се придържа към професионалните практики, посочени по-горе, за да осигури възможно най-ефективното предаване на друг подходящ специалист.

Чл. 8Б Среда за провеждане на арттерапия

8Б.1 Арттерапевтите разбират потенциала и ограниченията на арттерапията за приспособяване ѝ към различни условия и/или групи от потребители.

8Б.2 Арттерапевтичните услуги се предлагат в помещения, пригодени за развиване на творческа дейност и подходящи за предлагане на терапевтични услуги. С оглед задължението на арттерапевтите да предоставят на клиентите защитено терапевтично пространство и конфиденциалност, се изисква стриктно разграничение между лични жилищни и работни пространства на терапевтите. Терапевтите носят отговорност за това да ограничат достъпа на трети лица или членове на семейството до помещенията по време на терапевтичните сесии.

8Б.3 Арттерапевтите осигуряват безопасна и функционална работна среда, която включва:

- а. правилна вентилация на помещенията;
- б. подходящо осветление;
- в. достъп до вода;
- г. разнообразие от чисти и подредени художествени материали с високо качество в рамките на бюджета на арттерапевта;
- д. престилки или друго защитно облекло, за да може клиентът да използва свободно художествените материали, без да се притеснява, че ще изцапа облеклото си; това е от особено значение при работа с деца. В противен случай клиентите могат да донесат свои собствени предпазни средства;
- е. познаване на опасностите или токсичността на художествените материали и полагане на необходимите усилия за опазване здравето на клиентите;
- ж. място за съхранение на рисунки и обекти;
- з. обезопасени места за съхранение на опасни материали и/или инструменти;
- и. осигуряване на неприкосновеност на личния живот и конфиденциалност;
- й. спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;
- к. зачитане на околната среда чрез използване на екологични материали, особено внимание към рециклирането и безопасното изхвърляне на използваните материали;
- л. безопасен достъп за клиенти с увреждания без бариери и ограничения;

- м. други технически модификации, които могат да улеснят процеса на арттерапия на клиенти с увреждания;
- н. Ако се използва външна среда за провеждане на арттерапия, арттерапевтите следва да оценят терена, пригодността за съответната група клиенти, времето и нуждата от допълнително оборудване за безопасност.

Чл. 8В Супервизия

- 8В.1 Арттерапевтите оценят през цялата си кариера постоянната нужда от супервизия.
- 8В.2 Арттерапевтите търсят супервизия или консултация, когато се чувстват объркани или несигурни в личните си реакции по въпроси, които възникват в клиничната и консултантската им практика.
- 8В.3 Арттерапевтите търсят супервизия и/или лична психотерапия/арттерапия, за да преработят личните си проблеми, които могат да бъдат предизвикани по време на терапевтичния процес.
- 8В.4 Арттерапевтите трябва да търсят постоянна супервизия и/или лична терапия, за да гарантират качеството и отговорността на своята практика.
- 8В.5 Същите правила за поверителност, които се прилагат за клиентите, се прилагат и за лица в супервизия, стажанти и обучаващи се.
- 8В.6 Арттерапевтите, които са и супервизори, са отговорни за поддържане на качеството на уменията си за супервизия, което може да наложи получаването на консултации, лична терапия или супервизия за собствената им работа като супервизори.
- 8В.7 Супервизорите по арттерапия предприемат разумни мерки, за да гарантират, че супервизираните лица не предлагат професионални услуги извън рамките на своето образование, обучение и ниво на опит.
- 8В.8 Арттерапевтите са наясно с влиятелната позиция, която заемат по отношение на обучаващи се и лица в супервизия, и затова избягват да се възползват от тяхното доверие.

V. Изследвания и публикации

Отговорността за провеждане на изследователска дейност се основава на желанието и преценката на арттерапевта да допринесе за развитието и обогатяването на науката за човека и за неговото благополучие. Той/тя спазва правилата и професионалните стандарти за провеждане на изследвания с хора.

Чл. 9 Научни изследвания и публикации

- 9.1 Изследователите в областта на арттерапията преди всичко зачитат достойнството и благосъстоянието на участниците в научните изследвания и търсят разрешение от комисията по етика в съответната институция при планиране и провеждане на изследователска дейност.

- 9.2 Изследователите в областта на арттерапията се ръководят и спазват националните закони, наредби, политики и специфични етични кодекси, уреждащи провеждането на научни изследвания, що се отнася до изискванията за описание на проекта, неговата продължителност, изследователски методи и инструменти, рискове, разкриването на конфликти на интереси и др.
- 9.3 Арттерапевтите получават подписано информирано съгласие от участниците в изследвания и публикации, преди да предприемат такива изследвания или публикация, и зачитат правото на участниците да оттеглят съгласието си и/или участието си, без неблагоприятни за тях последици.
- 9.4 При планиране на изследване арттерапевтът (изследовател) има отговорността внимателно да оцени приемливостта му от етична гледна точка. При етични въпроси арттерапевтът следва да се придържа към строги предпазни мерки, гарантиращи правата на хората, които участват в изследователски проекти.
- 9.5 Арттерапевтите изследователи предпазват участниците в научни изследвания от физически и психически дискомфорт, вреда и опасност, които може да възникнат в резултат на процедурите на изследването. Ако има риск от подобни последици, изследователят уведомява участниците.
- 9.6 Арттерапевтите носят отговорност да запазят информацията относно самоличността на участниците в изследването.
- 9.7 Арттерапевтите предоставят резултатите от научните изследвания точно и неподправено.
- 9.8 Арттерапевтите уважават интелектуалната собственост и посочват правилно всички автори в публикациите и цитатите.
- 9.9 Арттерапевтите приписват заслугата за публикацията на тези, които са допринесли за нея, пропорционално на техния принос и в съответствие с обичайните професионални практики за публикуване в съответствие с действащите правила на АРА или с правилата, разработени от съответното издателство.
- 9.10 Арттерапевтите, чиито публикации, книги или други материали се публикуват или разпространяват, следва да посочват по подходящ начин лицата, чиито оригинални идеи са били използвани, като спазват установените правила за публикуване и формати на съответното издателство.

Чл. 10 Методи за оценяване

- 10.1 Методите за оценка понякога се използват в клиничния контекст с цел по-задълбочена диагностика. Арттерапевтите използват методи за оценка само в контекста на определени професионални взаимоотношения.
- 10.2 Арттерапевтите използват методи за оценка само когато са били добре обучени за това и наблюдавани от професионален арттерапевт или психолог с научен и изследователски опит.
- 10.3 Арттерапевтите, които използват стандартизирани инструменти за оценка, са запознати с надеждността, валидността, стандартизацията, грешката на измерване и правилното прилагане на използваните методи за оценка.

- 10.4 Арттерапевтите, които разработват инструменти за оценка въз основа на изследователски методи в областта на поведенческите науки, следват стандартни процедури за разработване на инструменти. Те посочват писмено нивото на обучение, образование и опит, необходими за използването на тези инструменти.
- 10.5 Арттерапевтите получават от клиентите си подписано информирано съгласие относно естеството и целта на използваните методи за оценка в терапевтичните взаимоотношения.
- 10.6 При избора на методи за оценка и отчитане на резултатите арттерапевтите вземат предвид всички допълнителни фактори, които могат да повлияят на резултатите, като например култура, възраст, образование и увреждане.
- 10.7 Арттерапевтите предприемат разумни мерки, за да гарантират, че оценките и свързаните с тях данни се пазят в тайна съгласно политиките и процедурите на професионалната среда, в която се прилагат тези оценки.

VI. Реклама и публични изявления

Публичните изявления, обявите за предоставяне на услуги, рекламите и дейностите за популяризиране на арттерапевтите имат за цел да предоставят информация и да подпомогнат потребителите на арттерапевтични услуги в избора на квалифициран специалист при встъпване в терапевтични взаимоотношения. Арттерапевтите представят точно и обективно професионалните си квалификации и функции, както и договорните си отношения с институции и организации, с които те или изявленията им могат да бъдат асоциирани. Когато правят изказвания като специалисти, арттерапевтите се стремят към обективност и точност. Избягват се публични изказвания, изглеждащи като самореклама.

Чл. 11 Реклама

- 11.1 Арттерапевтите осъзнават сериозността на встъпването в терапевтични взаимоотношения с лица и/или групи и носят съответната отговорност от действията си за здравето и благополучието на клиентите си. Те са наясно с това, че двете страни съзнателно се договарят да встъпят в терапевтични отношения, имат задължения и съответно носят отговорност в тези взаимоотношения.
- 11.2 Поради горепосочената причина в 11.1 е недопустимо арттерапевтични услуги да се предлагат и разиграват на томболи или други игри с печалба, или да бъдат награди от такива. Подобни прояви се считат за злоупотреба с професията арттерапия и нарушение на Етичния Кодекс на АБАТ.
- 11.3 Арттерапията е професионална терапевтична услуга и не е допустимо да се предлага съвместно с алкохол, наркотици и други упойващи вещества, които вредят на здравето на клиентите. Подобни прояви се считат за злоупотреба с професията арттерапия и нарушение на Етичния Кодекс на АБАТ.
- 11.4 Всяка реклама за предоставяне на арттерапевтични услуги има за цел да информира потребителите за предстоящи събития като точно упоменава дата,

период, място на провеждане, необходими материали, заплащане, цели на събитието, данни за контакт и квалификация на лицето-организатор. Не се допускат злоупотреби с подвеждаща и заблуждаваща за потребителите информация.

- 11.5 Арттерапевтите предлагат своите услуги, продукти и публикации честно и точно, избягвайки погрешно тълкуване чрез стремеж към сензации, преувеличаване или повърхностно отношение. Те се ръководят от задължението да подпомагат потребителите на арттерапевтични услуги да достигат до информирани решения, мнения и избори.
- 11.6 Арттерапевтите не участват за лична изгода в обяви или реклами с търговска цел, които насърчават хората да купуват или използват продукти или услуги. Те не използват професионална си роля, за да облагодетелстват доставчици на продукти.

Чл. 12 Частна практика

- 12.1 Арттерапевтите се съобразяват с държавните закони и разпоредби за психично здраве, регулиращи частната практика на арттерапията и психотерапията в РБ.
- 12.2 Арттерапевтите търсят консултации и супервизия при откриването на частна практика, предвид специфичните изисквания и предизвикателства, както и отговорността за дейността си.
- 12.3 Арттерапевтите се представят като специалисти в определена област на арттерапевтичната практика само когато са преминали съответното образование, обучение или са натрупали опит в тази специализирана област.
- 12.4 Арттерапевтите в частната практика следва да водят съвместно актуална документация на сесиите с клиенти.
- 12.5 Произведенията на клиента се считат за част от официалното досие на клиента и се съхраняват по начин, който запазва поверителността им.
- 12.6 Арттерапевтите съхраняват документацията за лечението на клиентите за разумен период от време, съобразен с държавните и институционалните закони, разпоредби и разумна клинична практика след приключване на лечението. Записите се съхраняват и/или унищожават по начин, който запазва поверителността.
- 12.7 В началото на арттерапевтичните занимания арттерапевтът се задължава да разясни на клиента какви са очакванията по отношение на задълженията и отговорността на двете страни в едно обвързващо терапевтично споразумение. Това включва времевите граници на всяка сесия, честотата на заниманията, правилата в случай на пропуснати сесии, ваканции и други продължителни прекъсвания както и общата продължителност на арттерапията (ако е известна).
- 12.8 Арттерапевтът и клиентът се споразумяват съвместно за реалистични цели на лечението или консултирането за предвидения срок на арттерапията. Определянето на такива цели може да отнеме време, те се преразглеждат периодично и могат да бъдат променени в хода на терапията, за да отговарят на нуждите на потребителите.

- 12.9 В терапевтичната връзка както арттерапевтът, така и клиентът могат да инициират прекратяване на отношенията. В крайна сметка арттерапевтът е отговорен за осигуряване на процес на здравословно приключване на отношенията.
- 12.10 Когато не е възможно арттерапията да бъде разумно завършена за предвидения срок поради конфликт на интереси или друга ситуация, арттерапевтът насочва клиента към друг квалифициран терапевт.

Чл. 13 Финансови договорености, свързани с частна практика

- 13.1 Арттерапевтите не експлоатират финансово своите клиенти, супервизирани лица или други лица, които търсят консултантските им услуги.
- 13.2 Арттерапевтите договарят финансовите си взаимоотношения със своите клиенти, студенти, обучаващи се или участници в изследвания по ясен и разбираем начин, които отговарят на приетата професионална практика. Те представят вярно фактите за предоставените услуги и съответните такси, така че интересите на потребителите да бъдат защитени по възможно най-добрия начин.
- 13.3 Арттерапевтите не приемат заплащане от други професионалисти за пренасочване на клиенти.
- 13.4 Стремешът на арттерапевтите е да предлагат равен достъп до арттерапевтични услуги на клиенти в неравностойно положение или с финансови затруднения да заплатят пълната такса, например чрез намаления или частично покриване на вноските.

VII. Културно разнообразие и социални дейности

Като арттерапевти ние сме чувствителни към културното многообразие в света и се стремим към дълбоко разбиране на едно динамично съвременно общество. Противопоставяме се на всякакъв вид дискриминация и помагаме на хора в неравностойни социални условия.

Чл. 14 Културно разнообразие и транскултурна арттерапия

- 14.1 Арттерапевтите разбират естеството на социалното многообразие по отношение на раса, етническа принадлежност, национален произход, цвят на кожата, пол, полава идентичност, сексуална ориентация, класа, възраст, семейно положение, политически убеждения, религия, умствени или физически увреждания и адаптират практиката си към специфичните социални и културни потребности.
- 14.2 Арттерапевтите са наясно със собствените си ценности и убеждения и как същите въздействат на терапевтичните интервенции в транскултурната арттерапия. Те се опитват да опознаят културните ценности и религиозни вярвания на своите клиенти, за да предоставят подходящи терапевтични подходи и интервенции, съобразени с културните особености.

- 14.3 Арттерапевтите се стремят да разберат естеството на социалното разнообразие и разграничение по отношение на раса, етническа принадлежност, национален произход, цвят на кожата, пол, полова идентичност, сексуална ориентация, възраст, семейно положение, политически убеждения, религия и умствени или физически увреждания чрез допълнителни надграждащи обучения, особено по отношение на специфичните групи, които лекуват или консултират.
- 14.4 Арттерапевтите не дискриминират и не отказват професионална услуга на никого въз основа на възраст, полова идентичност, раса, етническа принадлежност, култура, национален произход, религия, сексуална ориентация, увреждане, социално-икономически статус или друго основание, забранено от закона.
- 14.5 Арттерапевтите предлагат интервенции и стратегии за лечение, които са съобразени с проблемите на мултикултурното общество.

Чл. 15 Арттерапия в социалните дейности

- 15.1 Арттерапията може да играе важна роля в рамките на социалния, политическия и икономическия климат на нашето време.
- 15.2 Арттерапията може да бъде полезна при работа в общността, кризисни интервенции, последици от травми като война, масови стрелби, здравни кризи, бежански кризи, природни бедствия, бездомност, приобщаване на малцинства и други популации, страдащи от липса на икономически, социален, образователен и друг достъп до подкрепа и услуги.
- 15.3 Арттерапевтите обслужват такива общности, често спонсорирани от организации като Червения кръст или други, и работят за определен период по време на кризата, или с периодични прекъсвания.
- 15.4 Ние признаваме, че когато арттерапията се практикува в социални кризисни ситуации, може да се очаква нетрадиционна или нестандартна обстановка. Ето защо арттерапевтите следва да адаптират основните етични и клинични принципи на арттерапевтичната практика към нуждите на обслужваните популации, често по модифициран начин.
- 15.5 Когато арттерапевтите практикуват в кризисни ситуации, в общността или в друга социална среда, те често не могат да гарантират традиционните за арттерапията поверителност и неприкосновеност на личния живот, но се стремят да поддържат ценностната система, характерна за арттерапията, доколкото са в състояние.
- 15.6 При настъпване на изключителни обстоятелства, например кризисни ситуации в контекста на общността, тези принципи следва да бъдат адаптирани.
- 15.7 Доколкото това е възможно и практически осъществимо, арттерапевтът следва етичните принципи, изложени в този документ. Въпреки това разбираме, че в практиката на социалните дейности арттерапевтът може да няма достъп до такива условия като защитено пространство за арттерапия и може да се наложи да работи в изключителни параметри.

Чл. 15А Арттерапия в условията на глобална пандемия

15А.1 Изискванията за провеждане на арттерапевтични занимания по време на пандемия могат да варират в зависимост от правилата и разпоредбите на институцията, в която практикуват арттерапевтите. Те спазват правилата за здраве и безопасност, които обикновено включват:

- а. носене на предпазна маска по време на сесиите;
- б. използване на дезинфектанти при влизане и излизане от всяка сесия;
- в. клиентите/пациентите си носят собствени престилки (без споделяне);
- г. спазване на дистанция;
- д. осигуряване на хигиена на творческите материали: клиентите могат да донесат свои собствени материали или материалите се дезинфекцират, преди да бъдат раздадени на всеки клиент;
- е. арттерапията може да се провежда чрез интернет платформи като Zoom, Teams или Skype;
- ж. арттерапевтите информират клиентите си както за терапевтичните ограничения, така и за ползите от работата чрез интернет платформи като Zoom, Teams или Skype;
- з. арттерапевтите внимателно обмислят възможностите, рисковете и съображенията за безопасност по отношение на започването на арттерапия с нови клиенти чрез интернет платформи.

15А.2 Арттерапевтите са наясно с потенциалните травматични реакции на

клиентите или пациентите, които са преживели или се страхуват да преживеят болест, лично или във връзка с членове на семейството си.

VIII. Професионално използване на интернет, социални мрежи и други електронни или цифрови технологии

С динамичното развитие на различните медии и интернет като средство за работа и комуникация, нараства и нуждата за приспособяване на арттерапията към новите условия и регламентирането ѝ в интернет пространството.

Чл. 16 Арттерапия онлайн

16.1 Арттерапевтите, които работят онлайн, се задължават да осигурят на клиентите си защитено терапевтично пространство, както за разговорите, така и за изображенията, които са част от терапевтичните сесии. Те носят грижа да изберат съответните платформи, които гарантират сигурността при провеждане на онлайн срещи.

16.2 Арттерапевтите упражняват добра преценка за разделяне на личното от професионалното при използването на социални мрежи и други електронни или цифрови технологии.

16.3 Произведенията на клиенти/пациенти не се публикуват в интернет или в други социални медии, тъй като по този начин те не са защитени от изтегляне или копиране от неупълномощени лица.

- 16.4 Арттерапевтът и клиентът преценяват съвместно дали използването на видеоконферентна връзка, като например Zoom, Teams или Skype, би било възможно средство за провеждане на арттерапевтични сесии по време на пандемия или при други обстоятелства, когато терапията присъствено е нецелесъобразна или невъзможна.
- 16.5 Арттерапевтите не участват в действия, които биха разкрили личната идентичност на клиента, независимо дали чрез визуални или звукови средства в интернет или социалните медии.
- 16.6 Визуални и аудио записи от срещи, обучения, супервизии и уебинари, проведени онлайн, изискват изричното информирано съгласие на участниците преди започване на записите.

IX. Многобройни взаимоотношения

Множествени взаимоотношения възникват, когато арттерапевтът е в професионална роля с даден клиент и едновременно с това в друга социална роля със същия клиент. Пример за множествена връзка е арттерапевт, който е едновременно супервизор и терапевт на едно и също лице. Друга форма на многобройни взаимоотношения възниква, ако арттерапевтът има лични взаимоотношения с клиент, както и с един или повече членове от обкръжението на клиента.

Чл. 17 Множество връзки

- 17.1 Професионална отговорност на арттерапевтите е да избягват двусмислието в терапевтичната връзка и да поддържат яснота относно различните терапевтични роли, които съществуват между клиента и терапевта.
- 17.2 Арттерапевтите избягват да влизат в двойни или многобройни отношения с клиенти, студенти, обучаващи се и лица в супервизия, тъй като може основателно да се очаква, че многобройните отношения ще влошат компетентността и ефективността на арттерапевта да изпълнява функциите си.
- 17.3 Арттерапевтите осъзнават влиятелната си позиция на авторитети спрямо клиенти, студенти, обучаващи се и лица в супервизия, и избягват да се възползват от тяхното доверие и зависимост, като влизат в множество роли или взаимоотношения.
- 17.4 Арттерапевтите не използват ролята си, за да влизат в конфликти на интереси, които биха могли да навредят на техните клиенти, студенти или колеги.
- 17.5 Избягват се лични, социални, семейни и икономически отношения с клиенти, извън основните терапевтични отношения.
- 17.6 Сексуални отношения между арттерапевта и клиента не се допускат нито по време на терапевтичната връзка, нито след нейното приключване.

Х. Процедури за регулиране

Чл. 18 Спазване на Етичния кодекс на АБАТ

- 18.1 Само арттерапевти, които отговарят на посочените в Устава критерии за членство в АБАТ и са преминали процедурата за прием, могат да се наричат такива.
- 18.2 Българските арттерапевти, членове на АБАТ, се консултират с Етичния Кодекс и/или с Етичното Ръководство на АБАТ, когато се съмняват в етични проблеми.
- 18.3 Ако възникне противоречие между Етичния Кодекс на АБАТ и правни норми на РБ, арттерапевтът е длъжен да спазва преди всичко законите в страната.
- 18.4 Ако етичните въпроси не могат да бъдат разрешени след справка с Кодекса и Ръководството, арттерапевтите могат да потърсят допълнителни разяснения, като се консултират с колеги или ръководители. Те могат също така да направят запитване до Етичната Комисия на АБАТ за допълнителни разяснения.

Чл. 19 Процедури за регулиране

- 19.1 Ставайки член на АБАТ арттерапевтите се съгласяват да спазват Етичния Кодекс на асоциацията. Членовете на АБАТ са информирани, че нарушаването на тези етични принципи може да доведе до прекратяване на членството в съответствие с правилата и процедурите, предвидени в Устава на АБАТ.
- 19.2 Етичните принципи на настоящия кодекс следва да бъдат спазвани в съответствие с законовите норми и регулации на Република България и на Общите правила за защита на данните в рамките на Европейския Съюз (ЕС).
- 19.3 Сведения за нарушения на етичните норми или запитвания по етични въпроси могат да постъпват от клиенти, практикуващи колеги, студенти и/или стажанти/обучаващи се.
- 19.4 Заявленията за нарушения се адресират на електронния адрес на АБАТ и биват препращани на Етичната Комисия (ЕК). Те следва да се представят подробно в писмен вид и да са подписани с пълното име и адрес на заявителя. Анонимни или устно направени заявления не се разглеждат.
- 19.5 След постъпване на заявлението Председателят на Етичната комисия свиква заседание в 10-дневен срок, която следва да се произнесе по съответния казус.
- 19.6 Заявленията се разглеждат от Етичната Комисия, която е упълномощена да взема окончателните решения. Те се представят в писмен вид на Управителния съвет на АБАТ, като копия от него се изпращат на засегнатите страни.

- ПОДПИСАНО ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ – Пример

Декларация за съгласие

Аз, долуподписаният/та,

(трите имена на лицето)

с настоящето давам съгласието си на

(името на арттерапевта)

да фотографира и документира моите произведения на изкуството (изображения и обекти), създадени в резултат от арттерапевтични услуги, и да ги използва за професионални цели (отбележете всичко, което е приложимо):

- в научни изследвания и/или публикации,
- в презентации на семинари и конференции,
- за обучение на професионалисти в областта на арттерапията,
- за целите на воденето на документация,
- при консултация с друг(и) специалист(и) по психично здраве,
- за изложба или експозиция,
- всички изброени по-горе.

Разбирам, че ще бъдат взети всички необходими предпазни мерки, за да се гарантира поверителността и защитата на моята самоличност. Произведенията ми ще бъдат представени анонимно като на снимките ще бъде заличено името ми, ако то се вижда. Също така запазвам правото си да отменя това съгласие, без да има негативни последици за мен или трети лица.

Пациент/клиент

Дата

Арт терапевт

Дата

Подпис на родителя/настойника

Дата